EUROPAPARLAMENTET

2004 *2009*

Utskottet för kultur och utbildning

2008/0140(CNS)

20.1.2009

YTTRANDE

från utskottet för kultur och utbildning

till utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor

över förslaget om rådets direktiv om genomförande av principen om likabehandling av personer oavsett religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning
(KOM(2008)0426 – C6-0291/2008 – 2008/0140(CNS))

Föredragande: Lissy Gröner

PA_Legam

KORTFATTAD MOTIVERING

Med detta förslag till direktiv, ”om genomförande av principen om likabehandling av personer oavsett religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning”, vill kommissionen ytterligare komplettera lagstiftningen på Europanivå inom området likabehandling.

Genom fördragsreformen i Amsterdam 1997, särskilt införandet av artikel 13 i EG-fördraget, gavs EU nya möjligheter att utforma en politik för lika möjligheter. Till följd av detta har under de senaste åren redan fyra direktiv trätt i kraft som rör

– likabehandling i arbetslivet[1],
– likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor[2],
– genomförandet av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung[3],
– genomförande av principen om likabehandling av kvinnor och män när det gäller tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster[4].

Ett stort antal viktiga begrepp och principer med koppling till genomförande av principen om likabehandling har redan definierats i dessa direktiv. Detta gäller exempelvis begreppen ”direkt och indirekt diskriminering”, ”trakasserier”, ”oönskat beteende ” och ”föreskrift att diskriminera” samt principen om omvänd bevisbörda så att bevisbördan övergår från den klagande till den svarande vid rättstvister, avskräckande men proportionella påföljder och skydd mot repressalier (ogynnsam behandling av personer som drabbats av diskriminering och som driver klagomål eller har vidtagit andra rättsliga åtgärder med anledning av denna diskriminering). Dessa grundläggande bestämmelser omfattas även av föreliggande förslag till direktiv.

Syftet med förslaget är att utvidga principen om likabehandling så att den kommer att omfatta även följande områden i samhället:

– Socialt skydd, inklusive social trygghet samt hälso- och sjukvård.
– Sociala förmåner.
– Tillgång till varor och tjänster som är tillgängliga för allmänheten, inklusive bostäder.

I detta sammanhang föreslår föredraganden följande ändringar:

Könsdiskriminering

Förslaget omfattar än så länge inte ett visst, mycket viktigt inslag som i politiken för likabehandling i arbetslivet och när det gäller tillgången till varor och tjänster är av central betydelse, nämligen förbudet mot könsdiskriminering. Föredraganden föreslår följaktligen en utvidgning av direktivets tillämpningsområde i detta sammanhang.

[1] Rådets direktiv 2000/78/EG, ändrat 2006.
[2] Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/73/EG.
[3] Rådets direktiv 2000/43/EG.
[4] Rådets direktiv 2004/113/EG.

Tillgång till medierna
Särskilt för funktionshindrade är det precis som tidigare inte lätt att få tillgång till medierna. Föredraganden anser att tjänsteleverantörer inom den audiovisuella sektorn i högre grad bör ta hänsyn till situationen framför allt för hörselskadade. Digitala audiovisuella tjänster medför rent tekniskt sådana möjligheter, såsom textning av tv-program. Denna ståndpunkt framfördes också i Europaparlamentets förklaring om textning av samtliga program som visas i den statliga televisionen i EU[1], och bör ingå uttryckligen i direktivet.

Tillträde till utbildning
I förslaget till direktiv betonas subsidiaritetsprincipen och därmed även medlemsstaternas långtgående oberoende på utbildningsområdet. Det bör emellertid framhållas att medlemsstaterna vid utformningen av sin utbildningspolitik måste respektera den överordnade principen om likabehandling vad avser tillträde till utbildning, även om särbehandling på grund av religion eller övertygelse är tillåten framför allt vid religiösa skolor.

Diskriminering på flera grunder
Begreppet diskriminering på flera grunder beskriver en situation då diskriminering sker på flera olika, av varandra oberoende grunder. Detta begrepp bör ingå i direktivet.

Det har i de flesta medlemsstaterna visat sig framför allt i rättspraxis att den diskriminerande verklighet som den drabbade har upplevt inte har beaktats i tillräcklig utsträckning i samband med klagomål som drivits med anledning av diskriminering på flera grunder.

Undersökningar ger vid handen att kvinnor i minoritetsgrupper är den kategori som oftast drabbas av diskriminering på flera grunder. Verkligheten ute i samhället kräver att åtgärder vidtas som ger medborgarna en möjlighet att vända sig till domstol i fall av könsdiskriminering och diskriminering på grund av funktionshinder.

ÄNDRINGSFÖRSLAG

Utskottet för kultur och utbildning uppmanar utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor att som ansvarigt utskott infoga följande ändringsförslag i sitt betänkande:

Ändringsförslag 1

Förslag till direktiv
Titeln

Kommissionens förslag	*Ändringsförslag*
Förslag till rådets direktiv om	Förslag till rådets direktiv om

[1] P6_TA(2008)0127.

genomförande av principen om likabehandling av personer oavsett religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder ***eller*** sexuell läggning	genomförande av principen om likabehandling av personer oavsett religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder***,*** sexuell läggning ***eller kön***

Ändringsförslag 2

Förslag till direktiv
Skäl 3

Kommissionens förslag	*Ändringsförslag*
(3) Detta direktiv följer de grundläggande rättigheter och principer som framför allt erkänns i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. I artikel 10 i stadgan erkänns rätten till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. I artikel 21 förbjuds diskriminering, även på grund av religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder ***eller*** sexuell läggning. I artikel 26 erkänns rätten för personer med funktionshinder att få del av åtgärder som syftar till att säkerställa deras oberoende.	(3) Detta direktiv följer de grundläggande rättigheter och principer som framför allt erkänns i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. I artikel 10 i stadgan erkänns rätten till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. I artikel 21 förbjuds diskriminering, även på grund av religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder***,*** sexuell läggning ***eller kön***. I artikel 26 erkänns rätten för personer med funktionshinder att få del av åtgärder som syftar till att säkerställa deras oberoende.

Ändringsförslag 3

Förslag till direktiv
Skäl 9

Kommissionens förslag	*Ändringsförslag*
(9) Lagstiftningen bör därför förbjuda diskriminering på grund av religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder ***eller*** sexuell läggning på en rad olika områden utanför arbetslivet, inbegripet socialt skydd, utbildning och tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster, inklusive bostäder. Lagstiftningen bör föreskriva åtgärder som syftar till att skapa lika tillgång till de områden som omfattas av direktivet för personer med funktionshinder.	(9) Lagstiftningen bör därför förbjuda diskriminering på grund av religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder***,*** sexuell läggning ***eller kön*** på en rad olika områden utanför arbetslivet, inbegripet socialt skydd, utbildning och tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster, inklusive bostäder***, samt tillgång till medierna***. Lagstiftningen bör föreskriva åtgärder som syftar till att skapa lika tillgång till de områden som omfattas av direktivet för personer med

funktionshinder.

Ändringsförslag 4

Förslag till direktiv
Skäl 21

Kommissionens förslag	*Ändringsförslag*
(21) Förbudet mot diskriminering bör inte hindra att medlemsstater behåller eller antar bestämmelser för att förhindra eller kompensera för att en grupp av personer missgynnas på grund av sin religion eller övertygelse, sitt funktionshinder, sin ålder ***eller*** sin sexuella läggning. Sådana bestämmelser kan tillåta organisationer avsedda för personer som tillhör en viss religion eller har vissa övertygelser, har ett visst funktionshinder, är av en viss ålder ***eller*** har en viss sexuell läggning, om deras huvudsakliga syfte är att främja att dessa personers särskilda behov tillgodoses.	(21) Förbudet mot diskriminering bör inte hindra att medlemsstater behåller eller antar bestämmelser för att förhindra eller kompensera för att en grupp av personer missgynnas på grund av sin religion eller övertygelse, sitt funktionshinder, sin ålder***,*** sin sexuella läggning ***eller sitt kön***. Sådana bestämmelser kan tillåta organisationer avsedda för personer som tillhör en viss religion eller har vissa övertygelser, har ett visst funktionshinder, är av en viss ålder***,*** har en viss sexuell läggning ***eller är av ett visst kön***, om deras huvudsakliga syfte är att främja att dessa personers särskilda behov tillgodoses.

Ändringsförslag 5

Förslag till direktiv
Skäl 23

Kommissionens förslag	*Ändringsförslag*
(23) Personer som har utsatts för diskriminering på grund av religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder ***eller*** sexuell läggning bör tillförsäkras ett lämpligt rättsligt skydd. För att förbättra skyddet bör föreningar, organisationer och andra juridiska personer ges befogenhet att delta i rättsliga och/eller administrativa förfaranden, även på den utsatta personens vägnar eller för att stödja denne, utan att detta påverkar tillämpningen av de nationella regler som rör ombud och försvar vid domstol.	(23) Personer som har utsatts för diskriminering på grund av religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder***,*** sexuell läggning ***eller kön*** bör tillförsäkras ett lämpligt rättsligt skydd. För att förbättra skyddet bör föreningar, organisationer och andra juridiska personer ges befogenhet att delta i rättsliga och/eller administrativa förfaranden, även på den utsatta personens vägnar eller för att stödja denne, utan att detta påverkar tillämpningen av de nationella regler som rör ombud och försvar vid domstol.

Ändringsförslag 6

Förslag till direktiv
Skäl 24

Kommissionens förslag	*Ändringsförslag*
(24) För att principen om likabehandling ska kunna tillämpas effektivt måste reglerna om bevisbördan anpassas på så sätt att bevisbördan övergår till den svarande när det föreligger ett prima facie-fall av diskriminering. Det åligger dock inte den svarande att bevisa att den klagande tillhör en viss religion eller har vissa övertygelser, har ett visst funktionshinder, är av en viss ålder ***eller*** har en viss sexuell läggning.	(24) För att principen om likabehandling ska kunna tillämpas effektivt måste reglerna om bevisbördan anpassas på så sätt att bevisbördan övergår till den svarande när det föreligger ett prima facie-fall av diskriminering. Det åligger dock inte den svarande att bevisa att den klagande tillhör en viss religion eller har vissa övertygelser, har ett visst funktionshinder, är av en viss ålder***,*** har en viss sexuell läggning ***eller är av ett visst kön***.

Ändringsförslag 7

Förslag till direktiv
Artikel 1

Kommissionens förslag	*Ändringsförslag*
I detta direktiv fastställs bestämmelser för bekämpning av diskriminering på grund av religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder ***eller*** sexuell läggning, för att principen om likabehandling ska kunna genomföras i medlemsstaterna på andra områden än arbetslivet.	I detta direktiv fastställs bestämmelser för bekämpning av diskriminering på grund av religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder***,*** sexuell läggning ***eller kön***, för att principen om likabehandling ska kunna genomföras i medlemsstaterna på andra områden än arbetslivet.

Ändringsförslag 8

Förslag till direktiv
Artikel 2 – punkt 2 – led b

Kommissionens förslag	*Ändringsförslag*
b) Indirekt diskriminering ska anses förekomma när en skenbart neutral	b) Indirekt diskriminering ska anses förekomma när en skenbart neutral

bestämmelse eller ett skenbart neutralt kriterium eller förfaringssätt särskilt missgynnar personer som tillhör en viss religion eller har vissa övertygelser, har ett visst funktionshinder, är av en viss ålder ***eller*** har en viss sexuell läggning jämfört med andra personer, om inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringssättet objektivt kan motiveras av ett berättigat mål och medlen för att uppnå detta mål är lämpliga och nödvändiga.	bestämmelse eller ett skenbart neutralt kriterium eller förfaringssätt särskilt missgynnar personer som tillhör en viss religion eller har vissa övertygelser, har ett visst funktionshinder, är av en viss ålder***,*** har en viss sexuell läggning ***eller är av ett visst kön*** jämfört med andra personer, om inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringssättet objektivt kan motiveras av ett berättigat mål och medlen för att uppnå detta mål är lämpliga och nödvändiga.

Ändringsförslag 9

Förslag till direktiv
Artikel 2 – punkt 2 – led ba (nytt)

Kommissionens förslag	*Ändringsförslag*
	ba) Diskriminering på flera grunder ska anses föreligga när en person samtidigt diskrimineras på två eller flera av de grunder som anges i artikel 1 och dessa grunder läggs till varandra.

Ändringsförslag 10

Förslag till direktiv
Artikel 2 – punkt 2 – led bb (nytt)

Kommissionens förslag	*Ändringsförslag*
	bb) Om särbehandling sker på flera av de grunder som anges i artikel 1 kan denna särbehandling motiveras endast om motiveringen omfattar samtliga de grunder som lett till särbehandlingen i fråga.

Ändringsförslag 11

Förslag till direktiv
Artikel 2 – punkt 2 – led bc (nytt)

Kommissionens förslag	*Ändringsförslag*
	bc) Gemenskapen är skyldig att vid tillämpningen av principen om likabehandling i enlighet med artikel 13 i fördraget bekämpa diskriminering på flera grunder som sker på flera av de grunder som anges i artikel 13 i fördraget.

Motivering

Begreppet diskriminering på flera grunder etablerades 2001 i Sydafrika inom ramen för FN:s världskonferens mot rasism. Begreppet syftar på särbehandling på flera diskrimineringsgrunder (till exempel diskriminering av judiska kvinnor på grund av deras kön – att de är kvinnor – eller på grund av deras religion – att de är av judisk härkomst – eller på båda grunderna, eller diskriminering av en homosexuell kurdisk man på grund av hans etniska härkomst – att han är kurd – eller hans sexuella läggning – att han är homosexuell – eller på båda grunderna).

Ändringsförslag 12

Förslag till direktiv
Artikel 3 – punkt 1 – led da (nytt)

Kommissionens förslag	*Ändringsförslag*
	da) Tillgång till medierna.

Motivering

Europeiska unionen måste se till att alla medborgare har lika tillgång till information, medier, utbildning och kulturföremål. (Se även: Skriftlig förklaring 0099/2007 om textning av samtliga program som visas i den statliga televisionen i EU).

Ändringsförslag 13

Förslag till direktiv
Artikel 3 – punkt 3

Kommissionens förslag	*Ändringsförslag*
3. Detta direktiv ska inte påverka medlemsstaternas ansvar för innehållet i undervisningen, verksamheten och organisationen av utbildningssystemen, även tillhandahållande av undervisning för elever med behov av särskilt stöd. Medlemsstaterna får tillåta särbehandling i fråga om tillträde till läroanstalter som är baserade på religion eller övertygelse.	3. Detta direktiv ska inte påverka medlemsstaternas ansvar för innehållet i undervisningen, verksamheten och organisationen av utbildningssystemen, även tillhandahållande av undervisning för elever med behov av särskilt stöd. ***I samband med tillträde till utbildning får likväl ingen diskriminering förekomma.*** Medlemsstaterna får tillåta särbehandling i fråga om tillträde till läroanstalter som är baserade på religion eller övertygelse.

Motivering

Europeiska unionen måste se till att alla medborgare har lika tillgång till information, medier, utbildning och kulturföremål. (Se även: Skriftlig förklaring 0099/2007 om textning av samtliga program som visas i den statliga televisionen i EU.)

Ändringsförslag 14

Förslag till direktiv
Artikel 5

Kommissionens förslag	*Ändringsförslag*
I syfte att säkerställa lika rättigheter och lika möjligheter i praktiken får principen om likabehandling inte hindra en medlemsstat från att behålla eller besluta om särskilda åtgärder för att förhindra att personer missgynnas på grund av religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder ***eller*** sexuell läggning, eller att kompensera för ett sådant missgynnande.	I syfte att säkerställa lika rättigheter och lika möjligheter i praktiken får principen om likabehandling inte hindra en medlemsstat från att behålla eller besluta om särskilda åtgärder för att förhindra att personer missgynnas på grund av religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder***,*** sexuell läggning ***eller kön***, eller att kompensera för ett sådant missgynnande.

Ändringsförslag 15

Förslag till direktiv
Artikel 7 – punkt 1

Kommissionens förslag	*Ändringsförslag*
1. Medlemsstaterna ska säkerställa att alla som anser sig förfördelade på grund av att principen om likabehandling inte har tillämpats på dem har tillgång till rättsliga och/eller administrativa förfaranden, inbegripet, när de anser det lämpligt, förlikningsförfaranden, för att säkerställa efterlevnaden av skyldigheterna enligt detta direktiv, även efter det att den situation i vilken diskrimineringen uppges ha förekommit har upphört.	1. Medlemsstaterna ska säkerställa att alla som anser sig förfördelade på grund av att principen om likabehandling inte har tillämpats på dem har tillgång till rättsliga och/eller administrativa förfaranden, inbegripet, när de anser det lämpligt, förlikningsförfaranden, för att säkerställa efterlevnaden av skyldigheterna enligt detta direktiv, även efter det att den situation i vilken diskrimineringen uppges ha förekommit har upphört. ***Medlemsstaterna ska se till att ingen särbehandling förekommer av de olika diskrimineringsgrunderna.***

Ändringsförslag 16

Förslag till direktiv
Artikel 12 – punkt 1

Kommissionens förslag	*Ändringsförslag*
1. Medlemsstaterna ska utse ett eller flera organ för främjande av likabehandling av alla personer oavsett religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder ***eller*** sexuell läggning. Dessa organ får utgöra en del av organ som på nationell nivå har till uppgift att tillvarata de mänskliga rättigheterna eller att ta till vara enskildas rättigheter, inbegripet rättigheter enligt andra gemenskapsrättsakter och enligt direktiven 2000/43/EG och 2004/113/EG.	1. Medlemsstaterna ska utse ett eller flera organ för främjande av likabehandling av alla personer oavsett religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder**,** sexuell läggning ***eller kön***. Dessa organ får utgöra en del av organ som på nationell nivå har till uppgift att tillvarata de mänskliga rättigheterna eller att ta till vara enskildas rättigheter, inbegripet rättigheter enligt andra gemenskapsrättsakter och enligt direktiven 2000/43/EG och 2004/113/EG.

ÄRENDETS GÅNG

Titel	Likabehandling av personer oavsett religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning
Referensnummer	KOM(2008)0426 – C6-0291/2008 – 2008/0140(CNS)
Ansvarigt utskott	LIBE
Yttrande Tillkännagivande i kammaren	CULT 2.9.2008
Föredragande av yttrande Utnämning	Lissy Gröner 15.9.2008
Behandling i utskott	1.12.2008
Antagande	20.1.2009
Slutomröstning: resultat	+: 25 –: 1 0: 0
Slutomröstning: närvarande ledamöter	Maria Badia i Cutchet, Ivo Belet, Guy Bono, Marie-Hélène Descamps, Věra Flasarová, Milan Gaľa, Vasco Graça Moura, Lissy Gröner, Luis Herrero-Tejedor, Ruth Hieronymi, Mikel Irujo Amezaga, Ramona Nicole Mănescu, Manolis Mavrommatis, Ljudmila Novak, Doris Pack, Zdzisław Zbigniew Podkański, Pál Schmitt, Hannu Takkula, Thomas Wise, Tomáš Zatloukal
Slutomröstning: närvarande suppleanter	Gyula Hegyi, Nina Škottová, László Tőkés, Ewa Tomaszewska, Cornelis Visser
Slutomröstning: närvarande suppleanter (art. 178.2)	Maria Berger